

**ECCLESIASTICAE || DISCIPLINÆ || LIBRI SEX: || DE
CANONICA ET MO- || nastica Disciplina collapsa
restau- || randa, pristinoque nitori || restituenda. ||**

Schulting, Cornelius

Coloniae Agrippinae, 1599

VD16 ZV 14233

8. Ex Morum Decretis, Concilio Coloniensi. Ex alio Concilio Coloniensi. Ex Reformatione Cleri Germaniæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63372)

proculdubio à communione Christiana sic repel-
 lendus, deinde ascitis secum præsbyteris, qui in
 illo loco seruitium debent exhibere Episcopo,
 quicquid de minoribus & leuioribus causis cor-
 rigere potest, emendare satagat, vt Pontifex veni-
 ens nequaquam in facilioribus negotijs fatige-
 tur, aut sibi immorari amplius necesse sit ibi, quã
 expensa sufficiat. Ait enim Dominus ad Mosen
 de huiusmodi cooperatoribus. Vt tecum, inquit,
 sustentent onus populi, & non tu solus graueris.
 Et beatus Ioannes Baptista aduentum Domini
 præcucurrit prædicando dicens: Poenitentiam a-
 gite. Et idem: Parate viam Domino. Siquidem E-
 piscopus vicem Christi agere videtur, & ideo
 cum gaudio, timore, & summa reuerentia à ple-
 bibus sibi subiectis suscipiendus est: vt illis cum
 laude dicatur quod Apostolis discipulis dicit: Te-
 stimonium, inquit, vobis perhibeo quod ita sus-
 cepistis me sicut angelum Dei sicut Dominum
 Iesum,

CAPVT VIII.

Ex morum decretis Cap. 22.

Fide dignorum relatio ad nostrum auditum
 perduxit: quantum in multis Monasterijs fit à
 primæ institutionis puritate recessum. Siqui-
 m illorum cœnobitæ, sic vitam monachalem
 regularem reiecerunt, vt & moribus & nomine
 habitu religio si haderi & nominari vereatur.
 uod si in præmissis gubernaculum discipl. con-

Y 4

temna.

temnatur: hoc solum restare videmus, vt religio naufragetur. Rebus itaque in deteriora prolabetibus obuiam ire volentes: statuimus vt Abbates, abbatissæ priores, priorissæ, & alij religiosorum superiores, quocunque nomine censeantur: sic sua monasteria in cultu diuino, vita & moribus, vestimentis monachalibus, cibis & potibus reforment: & suos religiosos & moniales, ad vitam regularem monasticam, secundum institutiones suorum ordinum & alias regulares reducant: quod in eis nihil reperiatur, quod diuinam maiestatem & simplicium animos offendere possit. In præmissis autem, per diocesanos in suis visitationibus diligens inquisitio fiat. Et quæ reperint deformata: reforment, & omninò corrigant: quæ super prædictis facta fuerint sequenti concilio referant. Et ne notorium illum abusum, quo nonnulli regularem apostasiam incurrendo, sine habitu regulari etiam in publicum incedere non erubescunt: sub dissimulatione pertransire videamur: statuimus quod canonici regulares de cetero: super veste exteriori togam lineam, tam intra quam extra monasterium, ferre omninò teneantur. Nisi fortè super huiusmodi toga non deferenda: priuilegium habeant, quod suis diocesanis exhibere infra duos menses, à die publicationis computatos habeant. Qui viso priuilegio, super alio habitu patenter distincto à vestimentis clericorum secularium, ordinabunt vt expedire & iuris esse videbitur.

Ex Concilio Coloniensi: Episcopi munus in duobus tantum consistit. Primum in impositione manuum

manuum, quæ est ordinum Ecclesiasticorum collatio ac institutio ministrorum. Deinde in visitatione Dioeceseos. Vtrunque beatissimus Apostolus ad Titum dilectum filium, Cretæ Episcopum scribens complectitur: Huius inquit rei gratia, reliqui te Cretæ, vt ea quæ defunt corrigas & constituas per ciuitates præbyteros, sicut & ego disposui tibi, Alterum verò idem Apostolus cum à Mileto discessum maturaret, profecturus Hierosolymam, ac certus quod amplius haud visurus esset faciem eorum omnium, per quos transiit prædicans regnum Dei, vocatis illo ad se ab Epheso Ecclesiæ præbyteris Apostolica vehementia inculcat, cum ait: attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Et quoniã scio, inquit, quod intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi: & ex vobis ipsi exurgent viri, loquentes peruersa, vt abducant discipulos post se, propterea vigilate: Cui muneri, vt ambo illa Apostolici ordinis eximia luminaria, nimirum Petrus, ac illius collega Paulus, satisfacerent, alter transiit & inuisit vniuersos, alter perambulauit Syriam & Ciliciam, confirmans Ecclesias, præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum, nimirum non tantum verbo, sed & exemplo Episcopos commonentes, vt qui speculatores in Dei Ecclesia constituti sunt ac appellantur, Prouinciæ sibi mandatæ vigilantissimè intendant, fidem, conuersationem, mores & vitam singulorum explorent, examinentq; ac prouideant

ne alicubi quis in ea vocatione ad quam à Deo vocatus est torpescat.

Ex eodem Concilio. Præcipuæ e go causæ omnis mali sunt fastus, luxus & auaritia, à quibus Clerici potissimum malè audiunt.

Ex Concilio Coloniensi: Capitula verò disciplinæ (quæ vocant) multò maiori diligentia obseruentur atque hæcenus. Id ita fiet, si non tam prophanz, quam res sacræ in his tractentur. Si de moribus inquiratur singulorum, & quod olim sancti Patres fecisse dignoscuntur: ex temporali oratione interdum commonerentur fratres. Et in primis ad sacras literas capessendas instigantur, atque vt in his optimas horas collocarent, incitarentur, quod hic reperiatur vitæ fons scaturiens, ex quo qui haurit non sitit in æternū. Hic thesaurus Euangelicus (propter quem oportet vendere vniuersa) reconditus sit, ex quo prudens ille paterfamilias profert, noua & vetera.

Ex eodem Concilio: In corripiendis vero magistratibus, correctioni quoque fraternæ locus est, quemadmodum Ioannes reprehendit Herodem. Sic enim legimus: Dicebat enim Ioannes Herodi, non populo: Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Qua si nihil promoueas, postulanda & expectanda prouisio prælatorum, ac maiorum magistratum est: qui si dissimulent, etiam consultum magis vt vltio remittatur ad Deum, quàm vt tantum scandalum inde deterius subsequatur.

Ex eodem: Quod omnibus Christianis præcepit Paulus dicens: Rogamus autem vos fratres,

corri-

corripite inquietos cōsolamini pusillanimes, suscipite infirmos patientes estote ad omnes. Hoc enim qui à confessionibus est maximè conuenit obseruare, nimirum vt consolando erigat pusillanimes per immensam Dei misericordiam præfractos autem obiurget, tremendumque Dei iudicium ante oculos ponat. Denique vti prudentissimus medicus, pro morbi qualitate temperabit medicinam, obfuturus magis quam profuturus, si putauerit vno collyrio omnium mederi morbis. Monendi ergo qui confitentur singuli secundum ordinem, statum, ac ætatem, atque id per locos quosdã eos ex scriptura depromptos, quos in promptu habere debet Parochus.

Ex eodem: Fraternitates (quæ vocantur) & in honorem aliquorum sanctorum in Ecclesijs fiunt; speciem quidem pietatis habent: sed quales hac tempestate seruantur, nempe in quibus tam clerici quam laici potissimum commensationibus est ebrietatibus vacant, interdum etiam varijs conspirationibus aduersus potestates intenti sunt, si non omninò sublatas, saltem correctas ac reformatas volumus, omninò sublatas malimus, ac reditus seu census earundem, vel in vsus pauperum, vel parochi expendi nobis magis placuerit. At cum hæ sodalitates forsitan præter publicum officium ac pauperum (qui ab eis elemosynas ex constitutione accipiunt) præiudicium commodè tolli non possint videbimus inter visitandum, vt saltem tollantur abusus, vt prima seruetur institutio, & examinentur formulæ earum & statuta, vt ratio ac calculus singulis annis per prou-

prouisores (vt vocant) earundem fraternitatum coram Parochis Ecelesiarum reddatur, vt superantes fructus ac redditus in pauperum seu Ecclesie vsum ad vtilitarem conuertantur, aut etiam inde aliquid Parocho ad victum decidatur.

Ex eodem: Visitatione ergo monasteriorum qua maximè opus esse intelligimus, quam & canones nobis imponunt. In hac verò oportebit omnia ad regulam ordinis monastici exigere, nihil non ad pietatem & vitæ sanctimoniam dirigere, & quicquid mali exempli aut improbæ consuetudinis irrepfit, penitus tollere ac eradicare. Profecerit quoque hic examinari regulas, statuta, & consuetudines, tolli superstitiosa.

Ex eodem: Visitandæ quoque in primis & reformandæ erunt domus hospitalium militum Theuthonicorum, præterea ordinis Diui Ioannis Baptistæ ac Antonitarum atque initio prouidendum, vt in ijsdem domibus cultus diuinus ritè ac debite peragatur, vt hospitalitas pro pauperibus seruetur, vt vita ac conuersatio regularis secundum institutionem primam ac regulam (quam illi professi sunt) illic geratur, vt ab ipsis vestes ordini ac professioni dignæ ac conuenientes publicè deferantur, vt commestationes crapulæ, ac omnis luxus prohibeatur, vt prædæ illæ bonorum mobilium, quæ post mortem prælatorum per primores ordines fieri, ac in cæteras regiones deferri pessimo omnium exemplo cõsueuerunt, amodo nequaquam fiant. Sed quicquid parsimonia defuncti prælati coaceruatum ac relictum fuit, vel necessarijs vsibus Ecclesie, aut successorum,

aut

aut pauperum eius regionis, vbi religiosa ista domus sita est applicetur. Ibidem: Postremò, vitam conuersionem ac mores Canonissarum, quæ sæculares ob id appellantur, quòd perpetuæ castitatis ac reliqua vota monastica non emittant reformari omninò ducimus, necessarium. Nam vitam agunt plus nimio licentiosam, ac plarisq; scandalosam. Quæ vt in ordinem & Ecclesiasticam quandam disciplinam quo ad fieri potest reuocentur, nobis quum visitatione aggrediemur, curandum est.

Ex eodem Concilio Coloniensi: Vsum ergo excommunicationis præsertim aduersus publicè criminosos in lucem reuocari conuenerit: deinde posthac in alijs causis excommunicatio tantum in manifestè contumaces feratur. Cauebit autem in primis Iudex, ne hanc aliasve censuras Ecclesiasticas, vel ex iniustis, vel ex leuibus causis vel iuris ordine non seruato, vel ex odij fomite proferat vnquam. Quum enim excommunicatio pena sit, qua nulla maior est in Ecclesia: nec sit excommunicandus quis, nisi pro peccato lethali, quòd anathema sit æternæ mortis damnatio, nec infligenda veniat, nisi his qui aliter corrigi non possunt, debet Iudex non antè excommunicare quempiam, quàm cognouerit, id vel causæ grauitatem, vel eius qui extra communionem ponendus est, apertam contumaciam præcepto iusto acquiescere nolentis exigere. Ibidem: Clerici in grauissimis criminibus deprehensi, iuxta canonicas sanctiones puniantur. Expedi enim, vt publicè delinquentes & Ecclesiam Dei scandalizantes publi-

publi-

publicè quoque arguantur, & puniantur. Quamobrem tales vel à nobis deprehensi vel extra territoria nostra per magistratus capti, ac nobis iuxta sanctiones canonicas traditi, dignam sui sceleris poenam recipient. Quod si tam graue fuerit vt degradatione dignum sit facinus, ipsos curiæ tradi seculari, ne clericali priuilegio gaudeant, quo se per flagitia reddiderunt indignes.

Ex Concilio Coloniensi. Ex superioribus verò liquet plus satis, quo ordine visitatio instituida sit. Si quidè in primis ab Ecclesiis nostras metropolitana ac cathedrali inchoandum. Dehinc singulæ collegiatæ simul cum mouasterijs & viroborum & mulierum inuisendæ. Post hæc ad Parochiales Ecclesias omnes in nostris ciuitatibus ac diocæsesibus constitutas (vbi maxima cura opus erit) transeundum: ibi non solum Parochi, sed alij etiam (quotquot ibidem commorantur) sacerdotes ac clerici aduocandi. Atque interim non prætèrmittendæ scholæ & bibliothecæ, vbi illæ reperientur, ac postremò hospitalia pauperum diligenter perlustranda erunt.

Ex eodem: Denique Archidiaconi, qui Episcoporum oculi dicuntur, ac Decani isti rurales in suis deinceps synodis, quæ sancita fuerint, in Prouinciali seu Episcopali Concilio publicabunt. Et ad eundem modum (qui in visitatione præscriptus est) vitijs extirpandis ac virtutibus inserendis studeant, criminibus publicis magis per penitentias canonicas, quam pecuniæ exactione puniendis intenti. Ex eodè: Quod vt rectè ac prudèter fiat Archidac. nostris incūbit, ne vllos idoneos

Officia

Officiales aut Decanos rurales deligant aut admittant, sed ad has functiones viros tantum assumant cum doctrina præstantes, tum vitæ innocentis, inculpatæq; qui nullius criminis labe notabiles officium suū irreprehensibiliter exequantur. Ibidem: Ex verustissima quadam inquirendorum criminum formula relictū est, vt Archidiaconi anno bissextili circumeant, & peccata enormia emendent, quæ sequitur in hæc verba.

In Concilio publico ab Episcopo habito primitus iurare debent de viris singulis fidelissimi quique liberi & serui, tres vel quatuor, seu etiam plures, vt rei veritas omninò inquiratur. Iuramentum autem illud huiuscemodi esse debet. Quicquid in Villa in qua habitat, veraciter sciat vel serio audierit actum contra fidem rectam Christianitatem Episcopum aut eius nūcium, quantū recordari possit & scientia subministrat, non lateat. Post iuramentum verò Episcopus per singula recitare debet, quæ prius iuramento comprehendit hoc est: Si vir super uxorem suam aliquam clauculo corripit: Si cum duabus cognatis, siue mulier cum duobus propinquis fornicasset: Si cōmatrem spiritualem aut filiolarum suam stupro violauit: Si qua mulier partum suum necauit, vel conceptum quocunq; modo excussit: Si quis cognatum suum voluntate aut casu occidit, seu morbidum fecit & necdum ad publicam poenitentiam venit: Si mulier maritum suū, aut maritus uxorem suam iniquo consilio interemit: Si quis virū aut foeminā veneno aut aliqua alia potione occidit, & qui hoc scilicet veneno machinatur: Si

*Eutychiandæ
Pontificis
ordinatio
vide Reformationes
Vercellensis.*

Si

Si sciat diuinatrices vel augures, etiam illos qui per incredulitatem illas inquirant: Si sciant meretrices, quia meretrix appellatur, si vno contempto, cum alijs fornicatur, licet nupta non sit. Si illos etiam sciant, qui cum excommunicatis excommunicantis communionem habent: Si illos sciant, qui conuicti sunt periurium perpetrasse. Si & illos nouerint qui vota Deo non dicata, contra fidem Ecclesiasticam colunt & ad Christi Ecclesias venire contemnunt: Illos etiam, si sciant, qui indictum ieiunium negligunt. Hæc omnia dum Episcopus habet recitata, iuratores per iuramentum commoneat, cæteros verò omnes nobiles & ignobiles, per bannū Christianitatis constringat vt supradictas res minimè celent, ac si in die iudicij antè tribunal Domini nostri Iesu Christi rei occultatione præfatarum rerū nefandarum inueniantur. Hoc enim indicet & per bannum contestetur, vt nemo per vllius timorem aut fauorem vel etiam amicitiam, præfata reticeat, veraciter scita. Neque per odium, neque per inimicitiam vllam quicquā alicui irroget, quod veraciter nō possit probare. Horum aliqua si antea in præsentia Episcopi allata essent, eiusque iudicio terminata, postea iterata, comperta fuerint, veluti in initio referantur, & Episcopali decretò constituentur. Ibidem: Præscripta quidem formula quā antiquitatis causa retulimus, successu temporis in abusum quod negare non possumus, deducta est, quod non fidelissimi quique sed leues delatores, non qui veraciter sciant, aut seriò auduerint, idque à probatis: neque vno tantum

tum sed pluribus hisque fide dignis minimeque maleuolis, sed frequentius absque omni delectu vel leues ac futiles, vel inuidi ac rapaces calumniatores dilationi comperiantur aseciti. Quodque pro manifestis criminibus non canonicae penitentiae, sed pecuniariae potissimum mulctae a delinquentibus fuerint exactae, permittis interim delinquentibus haud praeter graue populi offendiculum in publica scelerum infamia perseuerare.

Ibidem. Quae omnia magna correctione indigent quam volente ac adiuuante Deo, inter visitandum adhibebimus, nimirum curaturi, ut viris exploratae virtutis tantam hoc officij delegerentur.

Ex Reformatione Cleri Germaniae: Ca. 15. Praeterea cum nihil aequè conueniat omnibus nostris, ac eos esse mundos qui vasa Domini portant, & in sacrario operantur, quales sacerdotes constituit ipse Dominus, qui quotidie sacrosancta tractant, & in illis versantur.

Igitur volumus, atque iuxta sanctiones canonicas foeliciter à diuinis Patribus institutas sancimus, vt castè continenterque viuant. Sacerdotes concubinarij, incontinenterque vitam agentes, Canonum poenis in ordinem redigantur, nulla consuetudine, nulla conuientia imò

damnosa praelatorum negligentia patrocinate.

Z

CAP.